

Kestävän kehityksen edistäminen yleisesti tunnistettu periaate kunnissa

Kaupungit ja kaupunkiseudut ovat keskeisiä toimijoita kestävästä kehityksestä edistettäessä. Ne pyrkivät vastaamaan kestävyystavoitteisiin rakentamalla ympäristön ja ihmisten hyvinvointia tukevia yhdyskuntia, huolehtimalla palveluista sekä turvaamalla huolellisella taloudenpidolla toimintaedellytyksensä pitkällä aikavälillä.

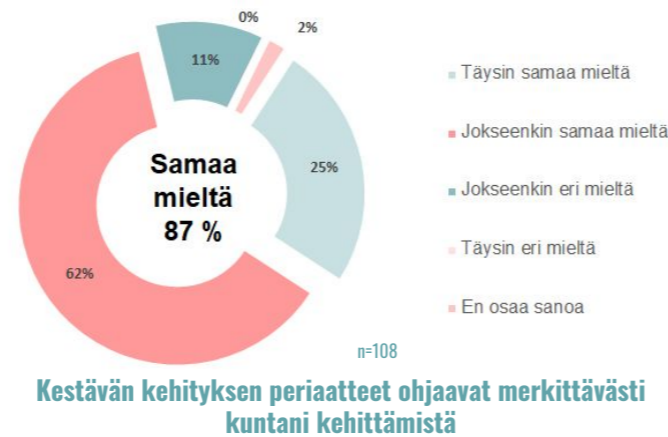
Kestävyys eri ulottuvuuksineen kuitenkin pakenee tarkkoja määreitä. Myös kunnan sisällä voi olla ristiriitaisia käsityksiä siitä, mitä kestävydellä viime kädessä tarkoitetaan. Vaikka periaatteellinen kuva kestävästä kehityksestä edistämisestä olisikin jaettu, käytännön toimista saattaa olla ristiriitaisia näkemyksiä.

Voiko kestävyttä ylipäätään suunnitella?

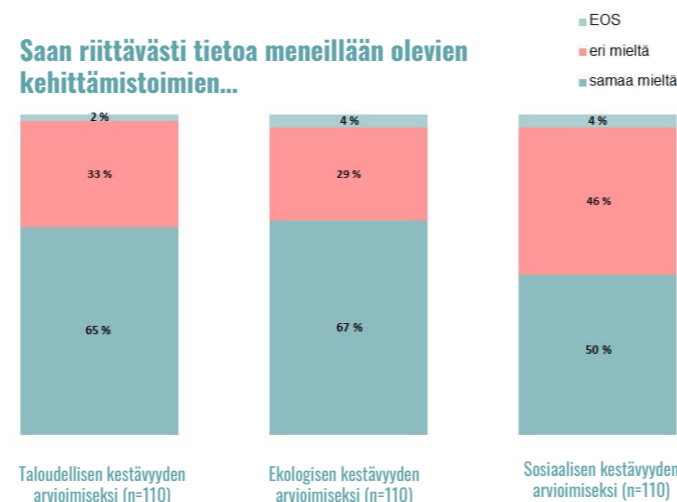
Kestävyyden mittaamisen sekä sitä koskevan tiedon keräämisen ja käytön haasteena on kestävästä kehityksestä edistämisen monimuotoisuus. Se on tyypillisesti hallinnon tasot ja toimialarajat ylittävää sekä erilaisten toimijoiden osallistumista vaativaa toimintaa, jossa on läsnä erilaisia intressejä.

Kaupungit ovat tyypiesimerkki organisoidusta kompleksisuudesta. Kokonaisuuden hallintaa vaikeuttaa se, että eri hallinnonalat noudattavat omaa toimintalogiikkaansa asettaen omaa toimintaansa palvelevia tavoitteita, mittareita ja indikaattoreita kestävyydelle.

BEMINE-kyselyn tuloksista käy ilmi, ettei tiedonsaanti kestävästä kehityksestä eri ulottuvuuksista suunnittelussa ja päätöksenteossa ole yhdenmukaista. Sosiaalisen kestävyden toteutumista ja sitä koskevaa tietoa saadaan selvästi muita ulottuvuuksia heikommin.

"Näkemyksistä ei ole yhtenäistä käsitystä eikä niistä juuri keskustella tai kun keskustellaan niin liikutaan ylätasolla jolloin näkemykset ja arki eivät kohtaa"
- kyselyn vastaaja

Rajaesine (boundary object)

Organisaatioiden sisäistä työnjakoa tarkasteltaessa *rajaesineet* liittyvät niihin keinoihin, joilla ylisektorialista yhteistyötä jäsennetään kompleksisten tavoitteiden kuten kestävyden saavuttamiseksi. Rajaesineen käsite on peräisin Starin ja Griesemerin (1989) tutkimuksesta. Siinä havainnointiin asiantuntijoiden yhteistyön koordinoimisessa merkittäviksi nousseita yksittäisiä käsitteellisiä tai materiaalisia asioita. Eri taustoista tulevien toimijoiden yhteistyön mahdollistamiseksi tarvitaan sellaisia rajaesineitä, jotka yhtäältä taipuvat erilaisiin tarpeisiin ja toisaalta säilyttävät riittävässä määrin yhtenäisyytensä (Mäntysalo & Kanninen 2013).

Esimerkkejä sosiaalisen kestävyden edistämisestä osana MAL(PE)-työtä

Rajaesine: laaja hyvinvointikertomus hyvän elinympäristön suunnittelussa

Miten yhdyskuntarakenteen voi edistää hyvinvointia? Hyvinvoinnin edistäminen on kunnissa moniulotteinen tehtävä, ja eri toimijat ja toimialat tarkastelevat sitä omista tulkintakehikoistaan. Kuten kestävyden mittarit, myös hyvinvointia mallintavat työkalut tuottavat likiarvoja niiden kuvaamista ilmiöistä.

Kunnissa hyvinvointitiedon kokoamisen keskiössä ovat lakisääteiset hyvinvointikertomukset. Niiden tietopohja koostuu pääasiassa kansallisten rekisterien tuottamasta tiedosta, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalta. Yhdyskuntarakenteen ja muiden elinympäristöä kuvaavien tekijöiden huomioiminen palvelisi laajempaa hyvinvointikäsitystä. Kertomusten tietopohjaa onkin viime vuosina pyritty laajentamaan mm. Kuntaliiton selvitystyön kautta.

"Rajatyöskentely": hyvinvoinnin ja yhdyskuntarakenteen kehittäjät koolla

Maankäyttöä, asumista ja liikkumista yhteensovittava MAL-työ on edistänyt kestävyden huomioimista etenkin yhdyskuntakehittämisessä. Palvelujen ja elinkeinon kehittäminen (P+E) kytkeä MAL-ytimeen on sen sijaan jäänyt heikommaksi. Sosiaalisen kestävyden lujittamista kaupunkiseutujen MALPE-työssä kokeiltiin syksyllä 2017 Tampereen kaupunkiseudulla järjestetyssä työpajassa, joka kokosi yhteen hyvinvointitoimialan sekä infraverkostojen kehittämisen asiantuntijoita seudun kunnista.

Työpaja tarjosi mahdollisuuden demonstroida rajatyöskentelyä, jonka tarkoituksena oli vapautua hallinnolle ominaisista sektoripainotuksista. Tällaista työskentelyä suosivat puitteet tarjosi valmisteilla oleva sote-uudistus kuntien tehtäväkenttää ravistelevana muutoksena tai murroskohtana, joka pakottaa tehtävien uudelleenasetteluun. Työpajassa keskeiseen rooliin nousut ajatus hyvin toimiviksi suunniteltujen yhdyskuntarakenteiden merkityksestä hyvinvointia edistävänä (ja sitä kautta terveydenhoidon kustannussäästöjä aikaansaavana) tekijänä auttoi infratoimijoita hahmottamaan oman roolinsa terveyden ja hyvinvoinnin edistäjinä – ja hyvinvointialan toimijoita mieltämään itsensä yhdyskuntakehittäjiksi.

Karppi, I., Vakkuri J. (2018). Organising complexity. Forthcoming in A. Heikkinen, A. Kangas, J. Kujala, H. Laiho & A. Lönnqvist (eds.) Leading change in a complex world. Tampere: Tampere University Press.
Mäntysalo, R. & Kanninen V. (2013). Trading between land use and transportation planning – The Kuopio model. Teoksessa A. Balducci & R. Mäntysalo (toim) Trading Zones in Urban Planning. Dordrecht: Springer.
Star S. L. & Griesemer J. R. (1989). Institutional ecology, 'translations' and boundary objects: Amateurs and professionals in Berkeley's museum of vertebrate zoology, 1907–39. Social Studies of Science 19, s. 387–420.